

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry:n arviot puolueiden aluevaaliohjelmista - Katsaus sosiaalipalveluiden ja hyvinvointialueiden työntekijöiden näkökulmasta

Yleiskatsaus puolueiden vaaliohjelmien linjauksista

Kokoomus korostaa tehokkuutta ja uusia toimintatapoja: heidän mukaansa sosiaali- ja terveyspalveluissa on siirryttävä *“hallintokeskeisyydestä ihmiskeskeisyyteen”*. Kokoomus näkee, että väestön ikääntyessä palvelutarve kasvaa, mutta ongelma ratkeaa pääosin nykyisiä resursseja paremmin käyttämällä – teknologiaa, monituottajamallia (yksityiset ja järjestöt julkisen rinnalla) ja palvelujen sujuvoittamista hyödyntäen. Kokoomus haluaa *“pitää talouden raameista kiinni”* samalla kun palveluja uudistetaan. Siten kokoomuksen linja painottaa enemmän rakenteellisia uudistuksia ja säästöjä tehokkuuden kautta kuin uusia menoeriä. Puolue käsittelee sosiaalipalveluja ohjelmassa omana kokonaisuutenaan, mutta ei terveyspalvelujen laajuudessa.

Koko ohjelma: <https://www.kokoomus.fi/kokoomuksen-aluevaaliohjelma-2025/>

SDP puolestaan korostaa hyvinvointivaltion ylläpitämistä ja kehittämistä: *“Kaiken voi tehdä reilummin”* on heidän vaaliohjelmansa motto. SDP kritisoi hallituksen leikkauspolitiikkaa ja katsoo, että hyvinvointialueiden päätöksillä on kompensoitava ihmisten arkea parantamalla palveluja eikä heikentämällä niitä. Painotus on palveluiden parantamisessa ja saavutettavuudessa. Kokonaisuutena SDP siis asettuu palveluiden laajentamisen ja resurssien turvaamisen kannalle. Puolue ei kuitenkaan ohjelmassaan käsittele erikseen sosiaalipalveluja vastaavalla tavalla kuin terveyspalveluja.

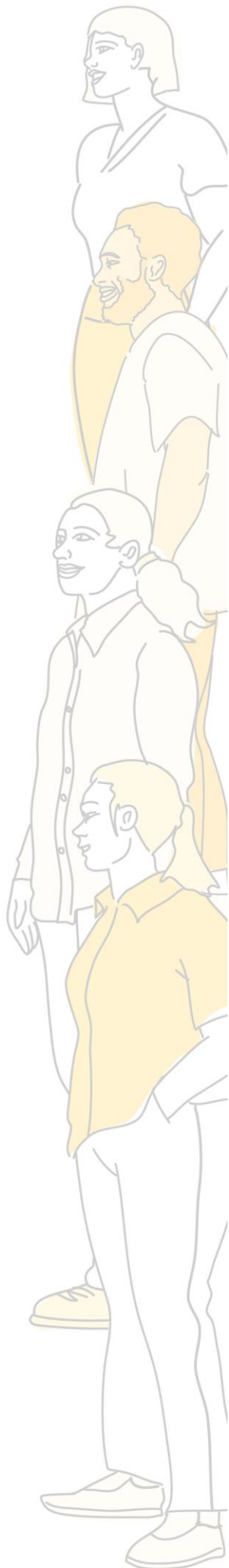
Koko ohjelma: <https://www.sdp.fi/reilu-vaaliohjelma/>

Keskusta korostaa lähipalveluiden merkitystä ja haluaa *“korjata ja parantaa, ei särkeä ja hajottaa”* sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Keskustan keskeinen tavoite on, että jokaisessa kunnassa on vähintään yksi sote-toimipiste, jotta apu on aidosti lähellä ihmisiä. Tämä viittaa vahvasti palveluiden saatavuuden puolustamiseen myös säästöpainneissa.

Hyvinvointialueiden taloistilannetta puolue ratkoi lykkäämällä alijäämien kattamisveloitteen vuoteen 2028. Lisäksi ohjelmassa kannatetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden norminpurkua, jonka katsotaan keventävän alueiden rahoitustarpeita.

Keskustan aluevaaliohjelmassa 2025 käsitellään erillisinä kysymyksinä sosiaalipalveluita, mukaan lukien lastensuojelu ja perhepalvelut ja päihdepalvelut.

Koko ohjelma: <https://keskusta.fi/aluevaalitavoitteet/>

Perussuomalaiset näkevät sosiaalihuollon ennen kaikkea turvaverkkona niille, jotka sitä oikeasti tarvitsevat. Puolueen linja on yksilönvastuukeskeinen. PS esittää myös selkeitä säästöjä: sosiaaliturvan ja palveluiden rajaamista kansalaisille (maahanmuuttajien etuuksia karsitaan) sekä normien purkamista, jos ne estävät järkevää resurssien käyttöä, esimerkiksi liian tiukat henkilöstömitoitukset. Kaiken kaikkiaan perussuomalaiset painottavat menokurin ja tehokkuuden ohella sitä, että sosiaalihuollon tulee keskittyä suomalaisiin tarpeissa oleviin – *“Suomi tarvitsee tehokkaammin ja paremmin tekemistä aiempaa niukemmilla resursseilla”*. Tämä asettaa PS:n ohjelman pääpainon säästöihin ja priorisointeihin palvelulaajennusten sijasta. Puolue käsittelee sosiaalipalveluja ohjelmassaan kattavasti.

Koko ohjelma: https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2025/01/PSkuntavaaliohjelma2025-2025-01-26-15_08_00.pdf

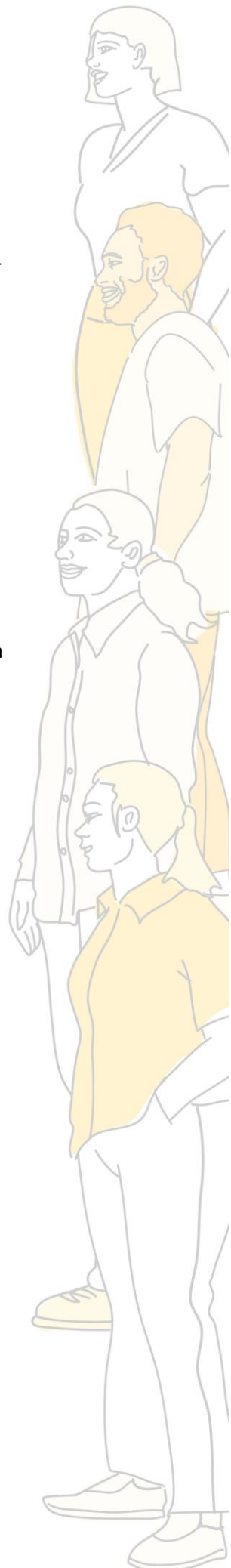
Vihreät lähtevät siitä, että hyvinvointivaltiota on yhtä aikaa puolustettava että uudistettava muuttuvassa maailmassa. Vihreiden mielestä sosiaalihuollon rooli on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja ja turvata jokaiselle ihmiselle perusoikeus hyvinvointiin. Ohjelmassa todetaan, että aluevaaleissa on kyse siitä, *“että kovia kokeneet lapset ja nuoret saavat apua lastensuojelun työntekijöiltä, ja että mielenterveyden häiriöstä kärsivä pääsee vastaanotolle”*, samoin neuvolapalveluista, vammaispalveluista ja päihdeongelmaisten auttamisesta. Vihreät asettuvat siis selkeästi palveluiden saavutettavuuden puolelle. Samalla vihreät haluavat uudistaa palveluja ihmisläheisemmiksi ja tehokkaammiksi. He puhuvat paljon ennaltaehkäisystä ja varhaisesta tuesta, mikä on sekä inhimillistä että pitkällä aikavälillä taloudellista.

Koko ohjelma: www.vihreat.fi/aluevaaliohjelma-2025/

Vasemmistoliitto lähtee ohjelmassaan selkeästi siitä, että hyvinvointipalveluista leikkaaminen on väärä suunta, etenkin tilanteessa, jossa väestön palvelutarpeet kasvavat. Vasemmistoliitto on huolissaan valtion riittämättömästä rahoituksesta hyvinvointialueille: *“Tällä hetkellä hyvinvointialueiden rahoitusta leikataan rajusti. Rankat leikkaukset tilanteessa, jossa hyvinvointialueet kamppailevat suurten alijäämien kanssa, on mahdoton yhtälö, joka uhkaa sysätä alueet kriisiin ja pakottaa palveluista leikkaamiseen”*. Toisin sanoen puolue katsoo, että valtion on peruttava suunnitellut leikkaukset ja turvattava riittävä perusrahoitus.

Vasemmistoliitto on jopa valmis rakenteellisesti vahvistamaan hyvinvointialueita taloudellisesti antamalla niille verotusoikeuden. Vasemmistoliiton linja on laajentava siinä mielessä, että he ehdottavat uusia parannuksia palveluihin (esim. terveyskeskusmaksujen poistamista) käyttäjien kannalta, vaikka se tarkoittaisi julkisten menojen kasvua. He perustelevat tämän sillä, että ehkäisevä hyvinvointipolitiikka ja ajoissa annettu apu tuottavat säästöjä toisaalle ja että hyvinvointi on arvovalinta.

Koko ohjelma: <https://vasemmisto.fi/vasemmistoliiton-kunta-ja-aluevaaliohjelma-2025/#:~:text=kasvat%20palvelutarpeet,korjattava%20mahdollistamaan%20hyvinvointialuideiden%20kannalta%20olennaiset>

RKP:n ohjelmassa korostuu, että he eivät hyväksy yhteiskunnan jakamista “meihin ja muihin” – hyvinvointipalveluiden kuuluu olla yhdistävä tekijä (RKP näkee sosiaalihuollon osana laajempaa pohjoismaista hyvinvointivaltiota, jossa yksilön vapaus ja vastuu toisista yhdistyvät. Käytännössä puolue vaatii yhdenvertaista kohtelua kaikille asiakkaille sekä palveluiden saamista omalla äidinkielellä (suomeksi tai ruotsiksi) jokaisella hyvinvointialueella. RKP on hallituspuolue perussuomalaisten ja kokoomuksen rinnalla, mutta sen painotukset sosiaalihuollossa eroavat esimerkiksi perussuomalaisista: RKP haluaa panostaa esim. maahanmuuttajien kotoutumisen tukipalveluihin syrjäytymisen eikä kannata hyvinvointivaltion rajaamista vain syntyperäisille.

RKP:n linja sosiaalihuollossa painottaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta (erityisesti kielten osalta) ja ennaltaehkäisyä, rahoituksen osalta vastuullisuutta sekä halua kehittää palvelurakenteita yhteistyön kautta ennemmin kuin karsimalla palveluja.

Koko ohjelma: https://val.sfp.fi/valfardsomradesval/wp-content/uploads/Aluevaaliohjelma_suomeksi.pdf

Kristillisdemokraattien aluevaaliohjelman yleinen linja painottaa laadukkaiden ja vaikuttavien sosiaali- ja terveystalouden turvaamista kaikille kansalaisille. Puolue korostaa lähipalveluiden merkitystä ja pyrkii varmistamaan, että palvelut ovat helposti saavutettavissa eri puolilla Suomea.

Ohjelmassa korostetaan myös hallinnon keventämistä ja resurssien suuntaamista suoraan palveluihin. Kristillisdemokraatit tavoittelevat rahoitusmallia, joka kannustaa hyvinvointialueita tuottamaan tehokkaita ja laadukkaita palveluja, samalla karsien hallinnollisia kustannuksia.

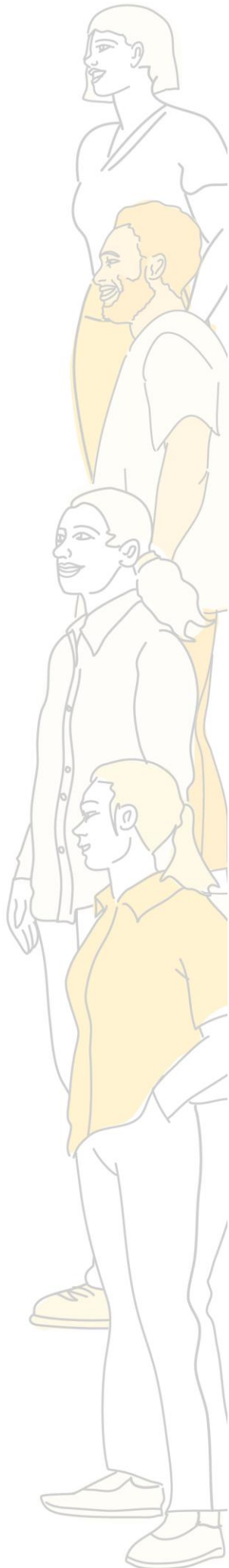
Puolue korostaa myös ennaltaehkäisevien palveluiden merkitystä, erityisesti lasten, nuorten ja perheiden tukemisessa. Neuvoloiden säilyttäminen lähipalveluina nähdään tärkeänä perheiden varhaisen tuen toteutumiseksi.

Kristillisdemokraatit nostavat huolenaiheeksi sen, että joillakin alueilla säästöpainotus ovat johtaneet jopa ennaltaehkäisevien palvelujen karsimiseen – mikä on lyhytnäköistä ja “lopputulemana on entistä pahempi kulujen karkaaminen käsistä”

Koko ohjelma: kdpuolue.fi/vaaliohjelma

Liike Nytin ohjelma on puoleista kompaktein. Heidän päätavoitteenansa on Suomi, joka on hyvinvointinsa ja taloutensa osalta kunnossa.

Koko ohjelma: <https://www.liikenyt.fi/ajankohtaista/kunta-ja-aluevaaliohjelma-2025>

Sosiaalihuollon palveluita koskevien teemojen tarkastelu puolueittain

Hyvinvointialueiden sosiaalipalvelut kattavat laajan kirjon eri asiakasryhmille. Alla käsitellään puolueiden näkemyksiä niihin, sekä sosiaalialan ammattilaisten työtä jollakin muulla tavoin koskettavia teemoja.

Puolueiden ohjelmat vaihtelevat pituudessa, rakenteessa ja konkretian tasossa. Osa on päätytnyt yhdistämään alue- ja kuntavaalien ohjelmat yhdeksi kokonaisuudeksi, toisten ohjelmien taso on yleinen, ja toisten konkreettisia ehdotuksia sisältävä. Ohjelmien vertailu onkin hankalaa, ja analyysin tarkoitus on pikemmin tarkoitus tuoda esiin puolueiden näkökulmia sosiaalihuollon palvelukokonaisuuteen, osoittaa mahdollisia yhtäläisyyksiä ja eroja näkemyksissä.

Kokoomus

Kokoomuksen mukaan sosiaalipalveluilla on suuri vastuu erityisesti heikoimmassa asemassa olevista. Ohjelma sisältää sosiaalipalvelujen osalta vähän konkretiaa ja teemoissa liikutaan ylätasolla.

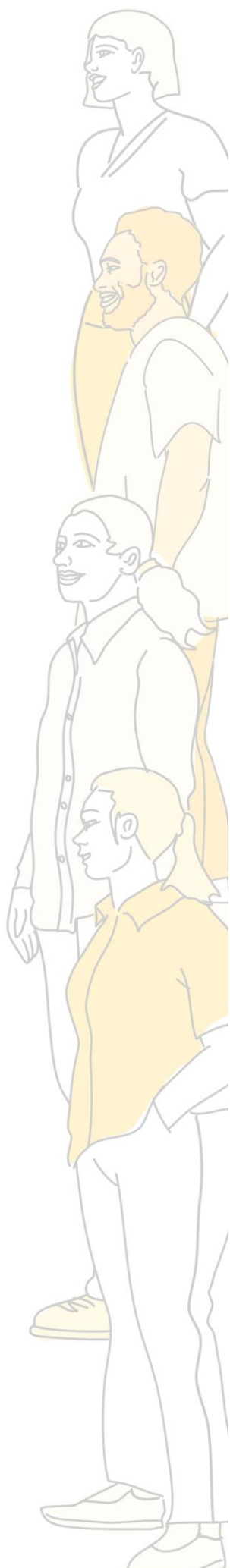
Kokoomuksen ohjelmassa perhe- ja lapsipalvelut nähdään investointina tulevaisuuteen: *“lapsissa ja nuorissa on Suomen tulevaisuus. Siksi on pidettävä heistä erityisen hyvää huolta”*. Kokoomus haluaa rakentaa *perhekeskuksia*, joissa kootaan yhteen lapsiperheiden sosiaalipalvelut. Näitä palveluja ovat esim. kasvatusta- ja perheneuvonta, lasten psykologipalvelut, kotipalvelu ja ehkäisevä lastensuojelu.

Kokoomuksen lähestymistapa lastensuojeluun painottaa varhaista puuttumista ja perheiden tukemista ennakoivasti, jotta varsinaiseen lastensuojelun kriisivaiheeseen (esim. huostaanottoihin) jouduttaisiin mahdollisimman harvoin: *“Lasten ja perheiden palveluja on kehitettävä lapsi- ja perhelähtöiseksi kokonaisuudeksi, jossa painottuvat ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen”*.

Kokoomus ei nosta esiin esimerkiksi lastensuojelun resurssipulaa suoraan, mutta ottaa kantaa sote-henkilöstön pito- ja vetoaivoon parantaviin tekijöihin. Kokoomus linjaa muun muassa, että *“Hyvinvointialueilla täytyy panostaa hyvään johtamiseen, toimintatapojen kehittämiseen, kannustaviin urapolkuihin ja palkkausjärjestelmän kannustavuuteen”*.

Kokoomus haluaa kehittää lastensuojelua integroituneeksi osaksi peruspalveluja. Heidän avainsanansa ovat ennaltaehkäisy ja sujuvat palvelupolut. Näin lastensuojelu pystyy puuttumaan ajoissa, eikä lapsia *“jonotuteta luukulta toiselle”* vaan autetaan heti oikean ammattilaisen toimesta. Kokoomuksen linjassa korostuu myös se, ettei hallintorajat (esim. sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon raja) saa vaarantaa lapsen etua: tiedon pitää liikkua, jos lapsella on monialaisia ongelmia.

Kokoomuksen ohjelma ei sisällä erillistä vammaispuoluekappaletta, mutta se käsittelee vammaisten henkilöiden asemaa periaatteitasolla. Kokoomus korostaa yksilöllisyyttä ja itsemääräämisoikeutta: *“Itsemääräämisoikeuden toteutumista pitää tukea erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, joiden itsemääräämiskyky on esimerkiksi vamman tai muistisairauden vuoksi alenunut”*.

Kokoomuksen aluevaaliohjelmassa mielenterveyspalvelut nähdään osana perusterveydenhuoltoa ja ennaltaehkäiseviä palveluja, jotka on tuotava *matalalla kynnyksellä* ihmisten ulottuville. Kokoomus toteaisi, että *“matalan kynnyksen keskusteluapu ja mielenterveyspalveluiden nopea saatavuus on turvattava jokaiselle niitä tarvitsevalle lapselle ja nuorelle”*. He siis korostavat erityisesti nuorten mielenterveyskriisiä ja haluavat lisätä resursseja koulupsykologeihin, koulukuraattoreihin sekä nuorisopsykiatriseen tukeen.

Kokoomuksen ohjelmassa päihdehuolto (riippuvuuksista kärsivien auttaminen) kytketään tiiviisti sosiaalihuoltoon ja hyvinvointialueen vastuisiin. He toteavat: *“Hyvinvointialueilla pitää olla tarjolla matalan kynnyksen apua riippuvuuksista kuten päihde- ja rahapeliongelmiesta kärsiville”*.

Puolue käsittelee ohjelmassaan myös sote-sektorin henkilöstöpulaa. He haluavat huolehtia, että *“hyvinvointialueen työntekijät voivat keskittyä osaamistaan vastaaviin työtehtäviin ja tarkistetaan tarvittaessa henkilöstön työnjakoa. Henkilöstölle pitää olla mahdollisuuksia riittävään lisä- ja täydennyskoulutukseen.”*

Kokoomus haluaa, että hyvinvointialueilla panostetaan *“hyvään johtamiseen, toimintatapojen kehittämiseen, kannustaviin urapolkuihin ja palkkausjärjestelmän kannustavuuteen”*.

SDP

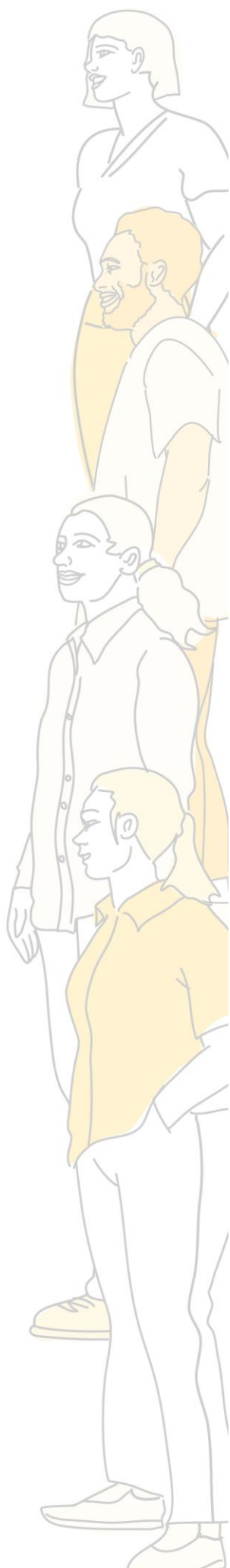
SDP:n kunta- ja aluevaaliteemat yhdistävässä ohjelmassa "Kaiken voi tehdä reilummin" ei ole erillistä osiota sosiaalipalveluista. Puolue korostaa yleisesti reilutusta ja oikeudenmukaisuutta hyvinvointialueiden toiminnassa.

Perhepalveluiden ja lastensuojelun osalta puolue painottaa, että on panostettava ennaltaehkäiseviin ja matalankynnyksen palveluihin. Ohjelmassa kirjoitetaan, että *“Lastensuojelussa on siirryttävä ennaltaehkäisevään ja perhekeskeiseen toimintaan, joka tukee lapsen hyvinvointia, vähentää huostaanottojen tarvetta ja vahvistaa perheiden voimavaroja. Lisäksi on panostettava varhaiseen tukeen, lisättävä resursseja matalan kynnyksen apuun ja varmistettava sijaishuollossa olevien lasten laadukas tuki. Huostaanotettujen lasten kuntoutumista avohuoltoon on edistettävä ja asetettava heidän etunsa aina etusijalle.”*

SDP haluaa kouluihin pienemmät ryhmäkoot ja enemmän koulukuraattoreja ja -psykologeja, mikä ehkäisee mm. nuorten syrjäytymistä ja lastensuojelutarvetta.

Päihde- ja mielenterveyspalveluja käsitellään myös erityisesti nuorten kannalta. Puolue haluaa *“nuorille nykyistä paremmat päihde- ja mielenterveyspalvelut”*. Mielenterveyspalveluihin liittyen SDP mainitsee, että heidän tavoitteenaan on hoitoon pääsy kahdessa viikossa perusterveydenhuollossa ja että *fyysiset ja psyykkiset terveysongelmat* ovat samalla viivalla hoitotakuussa. He listaavat tavoitteiksi mm. *“matalan kynnyksen digitaalisia mielenterveyspalveluita lisättävä”* ja *“mielenterveysongelmien tunnistamista muun hoidon yhteydessä on parannettava”*.

Lisäksi puolue nostaa ohjelmassaan esiin hyvinvointialueiden tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen. Sosiaalityön tutkimusta, tai sosiaalipalvelujärjestelmää tukevaa

tutkimusta ei erikseen mainita, mutta on oletettavaa, että puolue haluaa vahvistaa myös sosiaalihuollon palveluita koskevia TKI-toiminnan rakenteita.

Työntekijöiden hyvinvointia, työkykyä ja osaamista käsitellään ohjelmassa omassa monipuolisessa kappaleessa. SDP korostaa, että työntekijöiden motivaatiosta ja tuottavuudesta huolehditaan hyvällä johtamisella ja työsuhte-educilla. Ohjelmassa ehdotetaan lisäksi, että ”*Työntekijöiden osallistumismahdollisuuksia omia asioitaan koskevaan valmisteluun ja päätöksentekoon lisättävä esimerkiksi henkilöstöjaoston kautta. Jokaiselle työntekijälle vähintään kolme täydennyskoulutuspäivää vuodessa. Työkyvyn haasteissa mahdollistettava työkokeilu, korvaava työ ja panostettava soveltuvan työn löytämiseen.*”.

Perussuomalaiset (PS)

Perussuomalaisten ohjelmassa käsitellään kattavasti sosiaalipalveluita omassa luvussaan.

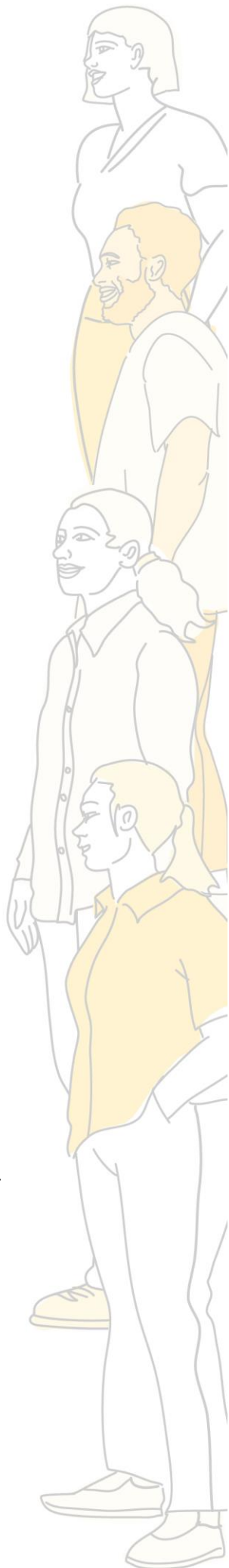
PS:n lastensuojelulinjassa on kaksi pääsaietta: tehokkuus (ei turhia huostaanottoja, mutta kun on syytä niin toimitaan ja sitten palautetaan lapset kotiin kun pystyy) ja taloudellisuus (lastensuojelun rahankäyttöä on tarkkailtava, isot kustannukset alas). Ohjelmassa on suorasukainen otsikko: ”*Lastensuojelua silloin kun vanhemmat eivät pärjää*”. Tämä kiteyttää PS:n asenteen: lastensuojelun tehtävä on puuttua tilanteisiin, joissa vanhemmat, syystä tai toisesta, eivät kykene huolehtimaan lapsistaan – syynä voi olla vaikkapa vanhemman mielenterveysongelma tai päihdeongelma. PS:n mukaan lastensuojelu *toimii* silloin, kun aihetta on epäillä lapsen oloja; mutta yhtä tärkeää on, että ”*akuutin tilanteen jälkeen lastensuojelu seuraa, ja lopulta laskee irti*”. Lastensuojelun vähäisten resurssien painopiste pitää saada perheille annettavaan varhaiseen tukeen haasteellisissa tilanteissa.

PS nostaa ohjelmassa esiin lastensuojelun yksityiset palveluntuottajat: ”*Lastensuojeluun liittyy myös bisnes, sillä yritykset tuottavat hyvinvointialueille lastensuojelun toimintaa. Lastensuojelun markkinat nielevät yli miljardi euroa vuodessa*”. Perussuomalaiset pitävät näitä kustannuksia hyvin korkeina ja haluavat tehostaa toimintaa. He ehdottavat, että alueiden välillä tehtäisiin vertailua ja tutkittaisiin, miksi joillakin alueilla on *normaalialueita enemmän huostaanottoja*. Jos löytyy syitä (vaikkapa huono ehkäisevä työ tai huono johtaminen), niihin on puututtava.

PS puhuu ”*mielenterveysongelmien suoranaista epidemiaa varsinkin nuorena väestössä*”. He nostavat esiin nuorten työkyvyttömyyseläkkeet ja kokevat sen vakavana uhkana sekä inhimillisesti että taloudellisesti. Ratkaisuna PS korostaa monisyistä lähestymistapaa: ”*Ei ole mitään yhtä taikakeinoa*” mielenterveyskriisiin. PS:n mielestä on myönnettävä, että ongelmat ovat moninaisia ja vaativat siksi monialaista yhteistyötä. He yhdistävät ohjelmassa usein mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä muut sosiaaliset pulmat toisiinsa.

Mielenterveyspalveluiden osalta ennaltaehkäisyn ja matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen välillä ei tule nähdä jyrkkää rajaa. Perussuomalaisten mukaan tarvitaan matalan kynnyksen ja matalan intensiteetin keskusteluapua oppilaitoksiin ja kuntiin.

PS käsittelee ohjelmassaan myös henkilöstön työoloja. Puolueen mukaan henkilöstölle pitää kehittää kannustinjärjestelmiä, jotka nostaisivat ansioita hyvin tehdystä työstä. Henkilöstön

parempi jaksaminen ja palautuminen edellyttää myös johdolta ihmisläheistä ja toimialan tuntevaa johtamista. Vaikka talous- ja tehokkuusnäkemysten merkitys korostuu usein käytännössä, henkilöstöjohtamista on heidän mukaan määrätietoisesti kehitettävä. Keinoina mainitaan joustavat järjestelmät työvuoroihin, henkilöstön kannustaminen kehitysehdotuksiin ja ehdotusten huomioiminen, vuoro- ja päivystystyön jälkeen riittävät lepoajat ja palautumiset ovat tärkeitä keinoja, joilla henkilöstö viihtyy ja jaksaa paremmin. Huonosti johdettu työntekijä päätyy vaihtamaan työnantajaa tai peräti toimialaa.

Järjestöjen tuottamiin palveluihin puolue suhteutuu kriittisesti. Ohjelmassa sanotaan, että *”Kolmatta sektoria teeskentelevä pullasorsasektori perattava - verorahoilla elävä palveluntuottaja ei ole kolmatta sektoria.”* Ohjelmassa kuitenkin sanotaan myös, että he kannattavat yhteistyötä järjestöjen kanssa. Esimerkiksi akuuttiin päivystykseen viime hädässä mielen-terveys- tai päihdeongelmiensa vuoksi menevät ihmiset pitäisi enemmän saada ohjattua mahdollisuuksien mukaan *”terveydenhoito- ja sosiaalipalvelujen sekä kolmannen sektorin hoiviin”* päivystyksen sijaan.

Keskusta

Keskustan aluevaaliohjelmassa keskitytään perusterveydenhuollon ja lähipalveluiden turvaamiseen sekä alueellisen päätösvallan lisäämiseen. Sosiaalipalveluista suoria mainintoja ohjelmasta löytyy kuitenkin melko runsaasti esimerkiksi lapsiperhepalveluista ja lastensuojelusta. Puolue kertoo tärkeäksi tavoitteeksi sosiaali- ja terveystalouden integraation.

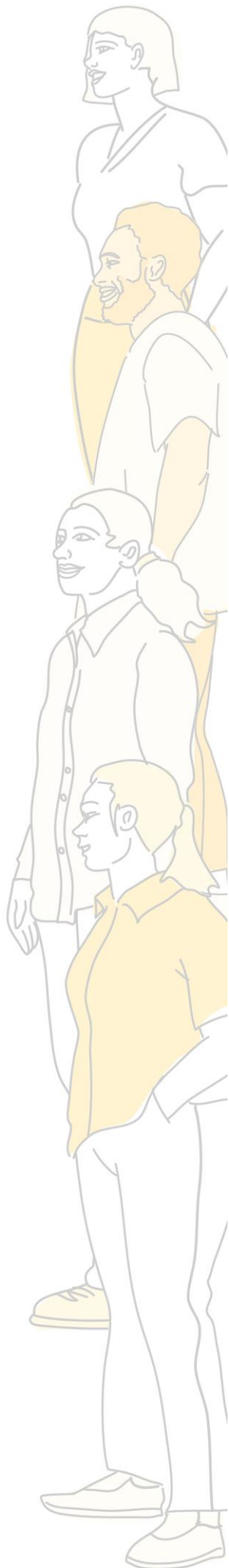
Keskusta haluaa vahvistaa perhekeskus -toimintamallia kaikkialla Suomessa. Lastensuojelusta puolue kirjoittaa *”Lastensuojelun ongelmia ei ratkaista etäpalveluilla eikä pelkästään sosiaalityöntekijöiden määrää lisäämällä. On parannettava perheiden, lasten ja nuorten varhaista tukea ja apua peruspalveluissa ja viranomaisyhteistyössä. Lapsiperheiden kotipalvelu on nostettava takaisin perheiden tueksi, kun vaikeudet iskevät. Ennaltaehkäisevä toiminta on taattava läpi koko elämänkaaren.”*

Puolue haluaa uudistaa lastensuojelulakia siten, että erityisesti avohuoltoon ja tiedonkuun eri viranomaisten välillä sekä ennaltaehkäiseviin toimiin panostetaan nykyistä enemmän. Keskustan kuntaohjelmasiossa todetaan, että Keskusta huolehtii siitä, että viranomaistahojen tekemät lapsia ja nuoria koskevat sosiaalihuollon huoli-ilmoitukset ja lastensuojeluilmoitukset tulee johtaa aina koko perheen aikuissosiaalityön ja päihdepalvelujen palvelutarpeen arviointiin.

Keskusta haluaa myös edistää syntyvyyttä tukemalla perheitä.

Päihde- ja mielenterveyspalveluita käsitellään ohjelmassa monipuolisesti. Puolue muun muassa esittää lasten ja nuorten ennaltaehkäisevään mielenterveystyöhön, päihdekasvatukseen ja matalan kynnyksen palveluihin tarvitaan lisää voimavaroja; erityisesti perustasolle. Konkreettisena ehdotuksena puolue esittää *”Walk-in -päivystyksiä suurimpien kaupunkien kaupakeskuksiin: vapaaehtoisten ja viranomaisten ylläpitämät infopisteet, mistä saa kohdenne- tusti tietoa alueen mielenterveys- ja päihdepalveluista.”*

Kuntouttava työtoiminta ja aikuissosiaalityö on Keskustan mielestä järkevää järjestää tiiviissä yhteistyössä muiden lähipalvelujen kanssa.

Keskusta myös tunnistaa, että hyvinvointialueiden henkilöstö resurssointi ja toimivat työyhteisöt heijastuvat myös asiakkaiden ja potilaiden saamien palvelujen laatuun ja siten turvallisuuden kokemuksiin. Puolue kirjoittaa, että *"Alan työpaikkojen houkuttelevuus on varmistettava, riittävät koulutukset turvattava, työolosuhteet optimoitava ja työviihtyvyyteen on panostettava."* Henkilökunnan mahdollisuutta keskittyä oman osaamisalueensa tekemiseen halutaan parantaa ja työssä kehittymistä ja urapolkuja kehittää.

Vihreät

Vihreiden aluevaaliohjelma sisältää runsaasti konkreettisia uudistustavoitteita useille sosiaalipalveluiden osa-alueille. Lapsiperheiden palveluissa korostetaan ennaltaehkäisyä ja varhaista tukea: Vihreät sitoutuvat varmistamaan riittävät resurssit lapsiperheiden sosiaalipalveluihin, erityisesti ehkäisevään avoimuuden tukeen ja sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin. Tavoitteena on, että perheet saavat apua ennen kriisiytymistä. Samalla ohjelmassa ehdotetaan tiivistä yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueiden, valtion ja järjestöjen välillä esimerkiksi nuorille, jotka oireilevat rikosten kautta.

Lastensuojelussa Vihreät haluavat uudistaa sijaishuollon käytäntöjä. Ohjelmassa esitetään, että lastensuojelulain mukainen sijaishuolto siirrettäisiin mahdollisuuksien mukaan hyvinvointialueiden omiin yksiköihin sen sijaan, että tukeudutaan ostopalveluihin. Samalla luvataan lisätä tukiperheiden ja perhehoitajien koulutusta sekä varmistaa heille riittävät tukitoimet, jotta perhehoitoa voidaan lisätä nykyistä enemmän laitoshuollon vaihtoehtona

Vihreät huomauttavat, että perhehoidon osuus sijaishuollossa pyritään nostamaan lähemmäs Norjan ja Ruotsin tasoa, ja perhehoitajille taataan reilu palkkio.

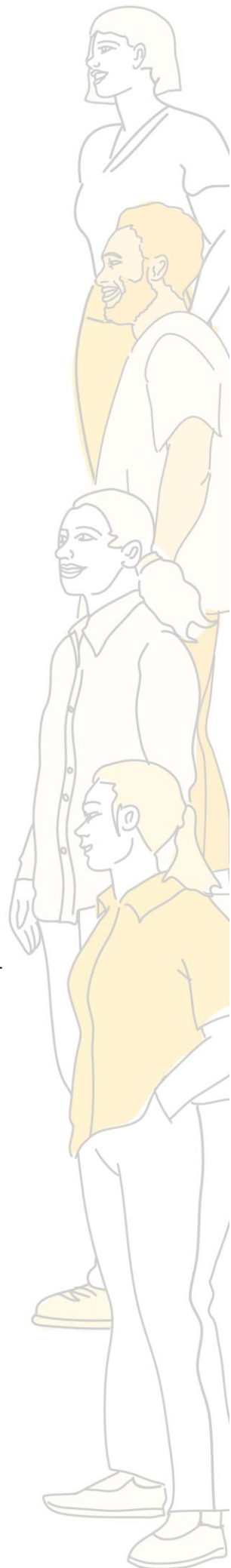
Erityisen tuen tarpeessa oleville asiakasryhmille ohjelma tarjoaa myös ratkaisuja: Paljon palveluja käyttäville aiotaan järjestää oma nimetty työntekijä (*omatyöntekijä*), joka vastaa asiakkaan kokonaistilanteen kartoittamisesta ja tukee häntä eri palvelujen vaiheissa. Henkilökohdainen palveluohjaus parantaisi niiden asemaa, joilla on monia yhtäaikaista tukitarpeita, ja estäisi putoamisia järjestelmän väliin.

Ohjelmassa korostetaan vammaispalveluiden myöntämistä yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Puolue painottaa, että kenenkään vammaisen henkilön ei tule jäädä ilman tarvittavia palveluita ja kuntoutusta. Lisäksi ohjelmassa korostetaan vammaisten henkilöiden oikeutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon sekä päättää, missä ja kenen kanssa he asuvat

Ohjelmassa käsitellään lisäksi sote-alan työoloja ja työn pitovoiman parantamista. Puolue vaatii, että *"Naisvaltaiset matalapalkkaiset alat tulee nostaa palkkakuopasta. Palkkauksen tulee kehittyä urapolkujen mukana ja vastaa nykyistä paremmin työn vaatavuutta."* Lisäksi ohjelma käsittelee kattavasti sosiaali- terveys- ja pelastusalan henkilöstön pito- ja vetovoimaa parantavia tekijöitä.

Vasemmistoliitto

Vasemmistoliitto käsittelee sosiaalipalveluita tasokkaasti. Ohjelmassa linjataan voimakkaasti sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatiota. Ohjelmassa sanotaan, että *"Sosiaalityön*

palveluiden täytyy olla tarjolla terveyspalveluiden rinnalla sote-keskuksissa siten, että ihmiset saavat apua ja tukea ongelmiinsa nopeasti ja matalalla kynnyksellä. Sosiaalipalveluiden on oltava saavutettavia, esteettömiä ja osallisuutta edistäviä. Palveluiden pitää olla helposti löydettävissä ja niihin pääsemisen on oltava mahdollisimman yksinkertaista.”

Vasemmistoliitto lähestyy lastensuojelua juurisyiden kautta. He vaativat, että yhteiskunnan pitää puuttua lapsiperheiden köyhyyteen, vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmiin ja muihin riskitekijöihin jo varhain, jottei lastensuojelun pakkotoimiin tarvitsisi päätyä. He korostavat myös universaaleja palveluja: päivähoidon, koulun ja neuvoloiden roolia perheiden tukena.

Vasemmistoliitto nostaa ohjelmassaan esiin lastensuojelun asiakasmitoituksen. Jotta asiakas-
turvallisuus voidaan taata, on lastensuojelun sosiaalityöntekijällä oltava vastuullaan korkeintaan 25 lasta. Lisäksi puolue kirjoittaa, että ”*Lastensuojelun avohuollossa on varmistettava riittävät resurssit, jotta tukitoimet voidaan tarjota lapsen edun ja tarpeiden mukaisesti.*”

Vasemmistoliitto kannattaa voittojen rajoittamista sijaishuollossa. Vasemmisto lisäisi julkisia oman tuotannon lastensuojeluyksiköitä tai tukisi voittoja tavoittelemattomia toimijoita. He haluavat tukea sijaisvanhempia rahallisesti ja koulutuksella, jotta sijaisperheitä riittää. Jos laitoshoidon on välttämätöntä, sen on oltava pientä ja kodinomaista, ei ”lastenkotitehtaita”.

Vasemmistoliitto myös muistuttaa, että yhteiskunnan tukiverkon on kannateltava nuorta vielä sijoituksen jälkeenkin: jälkihuollon ikärajan nosto 25 vuoteen oli heille uudistus, ja he vahtivat, että hyvinvointialueet todella tarjoavat jälkihuollon palveluita (esim. asumisen tukea, terapiaa, koulutusneuvontaa) kaikille jälkihuollon asiakkaana oleville nuorille.

Mielenterveyspalveluiden osalta ohjelmassa korostetaan ennaltaehkäisyä sekä matalan kynnyksen palveluiden saatavuutta. Erityisesti nuorten mielenterveysongelmiin on puututtava ajoissa, ja jokaiselle hyvinvointialueelle esitetään perustettavaksi itsemurhien ehkäisykeskus.

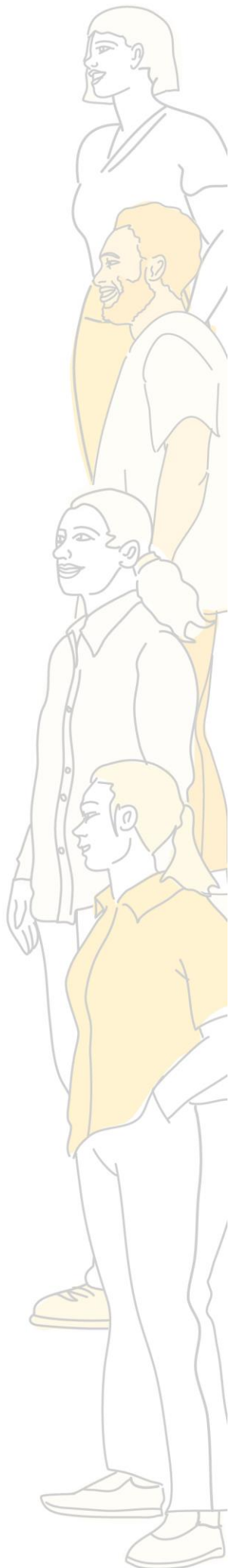
Vammaispalveluista on ohjelmassa oma kappaleensa, joka on otsikoitu ”*Itsemääräämisysoikeus vammaisten ihmisten palveluiden keskiössä*”.

Ruotsalainen kansanpuolue (RKP)

Ruotsalaisella kansanpuolueella on ohjelmassaan oma osio sosiaalipalveluille, jossa listataan 15 toimenpide-ehdotusta. Monet ehdotuksista kietoutuvat kielellisten oikeuksien ympärille.

”Toimiva sosiaalihuolto” -teema sisältää useita kohtia, jotka liittyvät suoraan lasten ja perheiden palveluihin. RKP haluaa esimerkiksi ”*panostaa ennakoivaan hoitoon ja helpottaa heikossa asemassa olevien perheiden arkea esimerkiksi lapsiperheille annettavan kotihoitoavulla*”. Perheille halutaan tarjota kotiapua ennen kuin ongelmat kärjistyvät. Lisäksi RKP vaatii lisää sosiaalityöntekijöitä, jotta ”*apua tarvitsevat saavat sitä ajoissa*”. RKP kiinnittää myös huomiota perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan: he haluavat lisätä turvakotien määrää sekä matalan kynnyksen palveluja väkivallan uhreille. RKP haluaa myös, että neuvolatoiminta jatkuu kuuden ikävuoden jälkeen.

Hallinnollisesti RKP kannattaa moniammatillista yhteistyötä: heidän listassaan todetaan, että tarvitaan ”*enemmän kuntien, koulun, päiväkodin, kotien, kolmannen sektorin ja poliisin*

välistä yhteistyötä". Tämä viittaa esimerkiksi Ankkuri-tiimeihin (poliisin, sosiaalityön ja nuorisotyön yhteisryhmiin) nuorten rikoskierteiden katkaisuun tai koulun ja lastensuojelun tiiviiseen kumppanuuteen koulupudokkuuden ehkäisemiseksi.

RKP haluaa *"taata mielenterveys- sekä päihde- ja riippuvuuspalveluille riittävät resurssit, myös ruotsiksi"*. Eli he vaativat tarpeeksi rahaa ja henkilöstöä mielenterveyspalveluihin, ja muistuttavat, että kaksikielisillä alueilla täytyy pystyä tarjoamaan hoitoa ruotsin kielellä.

Myös vammaispalvelujen osalta RKP painottaa kaksikielisiä palveluita: *"on tärkeää, että vammaisille tarjottavat palvelut ja tukimuodot annetaan lähellä palveluntarvitsijaa ja kummallakin kansalliskielellämme*. He tunnistavat, että syrjäytymisen ehkäisy alkaa jo varhain: esimerkiksi jos vammaisella nuorella on mielenterveyden haasteita, koko perhettä pitää tukea (terapia, vertaistuki jne.), jottei ongelmat kasaannu.

Kristillisdemokraatit (KD)

Ohjelma esittää joukon sosiaalipalveluihin liittyviä konkreettisia tavoitteita ja uudistuksia. Kristillisdemokraatit kannattaa ohjelmassaan muun muassa lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kokoamista sote-keskusten alaisiin perhekeskuksiin, joissa *"Palveluja kehitetään ja toteutetaan hallinto- ja sektorirajat ylittäen monitoimijaisesti sekä julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä."*

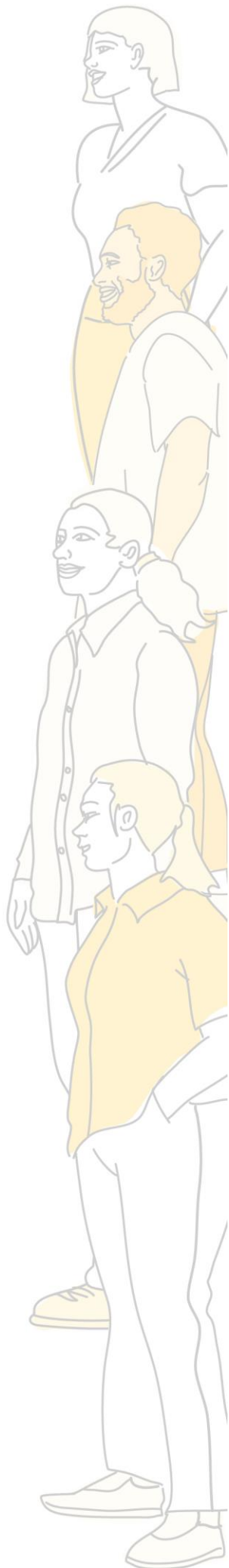
Lastensuojelussa KD kertoo haluavansa *"siirtää painopistettä on laitoshoidosta oikea-aikaisiin, ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, jotka vahvistavat perheiden voimavaroja"*. Puolue sanoo haluavansa turvata riittävät resurssit sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa, lastensuojelun avohuollossa, sijaishuollossa ja jälkihuollossa. Hallituspuolueena KD:llä on tähän hyvät mahdollisuudet edistää tätä.

Kristillisdemokraatit kiinnittävät huomiota myös siihen, että lastensuojelupalvelut ovat Suomessa hyvin pitkälti yksityisten yritysten tuottamia; tätä heidän mielestään on tarkasti seurattava ja arvioitava palveluiden vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Vammaispalveluissa ohjelma tunnistaa ongelmana palveluiden pirstaleisuuden ja epäyhtenäisyyden eri alueilla. Kristillisdemokraatit alleviivaavat, että vammaisten henkilöiden tulee saada yhdenvertaiset palvelut asuinpaikasta riippumatta – palvelujen on oltava saatavilla *"pienilläkin paikkakunnilla sekä palvelukriteerien yhdenmukaisia"*.

Puolue ottaa kantaa myös lähisuhde- ja seksuaaliväkivallan ehkäisemiseen ja palveluihin. *"Hyvinvointialueet varmistavat turvakotipalveluiden saavutettavuuden. Jokaisella hyvinvointialueella on oltava lähisuhdeväkivallan torjuntaohjelma, joka linjaa alueen toiminnan painopisteet."*

Myös lapsiin ja nuoriin kohdistuvat mielenterveyspalvelut ovat ohjelmassa palveluiden kehityskohde. Kristillisdemokraatit painottavat matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden lisäämistä ja varhaista tukea nuorten mielen hyvinvointiin.

Liike Nyt

Puolueen ohjelmassa ainoa sosiaalihuoltoa koskeva maininta koskee lastensuojelun sijaishuollon kustannuksia. *”Sosiaalipuolen kulujen kohdentaminen ennaltaehkäisevään sekä varhaiseen tukeen. Nykyiset lastensuojelun sijaishuollon kustannukset saadaan puolitettua tuemalla kotia, koulua, lastensuojelun avohuollon tukitoimia sekä perhesosiaalityötä.”*

Puolueiden erot ja yhteneväisyydet

Sosiaalihuollon kysymyksissä puolueet jakavat paljon yhteisiä tavoitteita, mutta painottavat niitä eri tavoin.

Yhteistä kaikille on **ohjelmatasolla** tavoite turvata keskeiset sosiaalipalvelut suomalaisille myös tiukan talouden oloissa – kukaan ei esitä sosiaalihuollon romuttamista, vaan kaikki korostavat sen merkitystä hyvinvointiyhteiskunnalle. Samaan aikaan on todettava, että hallituspuolueet valmistelevat mittavia säästöjä sosiaalihuollon palveluihin. Erityisesti RKP:n ja Kristillisdemokraattien ohjelmien sisältämien kannatettavien sosiaalihuoltoa koskevien ehdotusten kohdalla onkin pidettävä mielessä heidän sosiaalipalveluihin hallituksessa samaan aikaan päättämät leikkaukset.

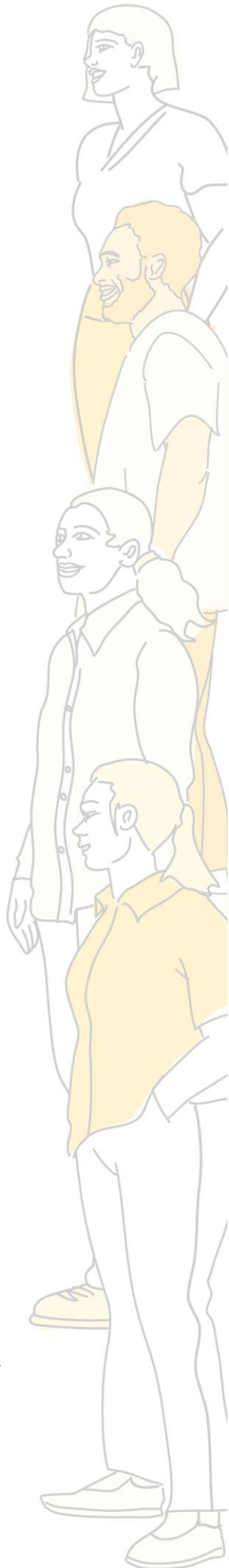
Kaikki puolueet kannattavat *ennaltaehkäiseviä toimia* ongelmien ehkäisemiseksi. Kuitenkin hyvinvointialueilla leikataan voimakkaasti ennaltaehkäisevistä palveluista, sillä rahat eivät tällä hetkellä riitä edes lakisäästeisten tehtävien toteuttamiseen.

Puolueiden ohjelmien perusteella erityisen voimakas konsensus on lastensuojelun kehittämisestä ennaltaehkäisevään suuntaan. Perhesosiaalityön tämänhetkinen kuormitus on kuitenkin tosiasia. Yhdellä perhesosiaalityötä tekevällä sosiaalityöntekijällä saattaa olla jopa 120 asiakasta. Lastensuojelun asiakkaita ja ammattilaisia suojelee lastensuojelun asiakasmitoitus. Kuitenkin viime aikojen lehdissä olleiden tietojen perusteella myös asiakasmitoitus on tarkasteltavana, kun hallitus kasaa 100 miljoonan euron säästöjä sosiaalihuollon palveluista (HS 7.3.2025).

Moniammatillisuus ja palveluketjujen sujuvuus ovat läpileikkaavia teemoja: kaikki haluavat, ettei kukaan putoa luukulta toiselle, vaan että terveydenhuolto, sosiaalihuolto ja tarvittaessa kolmas sektori toimivat yhteen asiakkaan hyväksi. Kuitenkin hyvinvointialueiden aloittamisen jälkeen Talentian jäseniltä tulleen palautteen perusteella nähdään, että sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio on hyvinvointialueiden aloituksen jälkeen heikentynyt, ei suinkaan vahvistunut.

Myös tarve varmistaa *henkilöstön riittävyys ja jaksaminen* on laajalti tunnistettu ongelma, johon kaikki tarjoavat ratkaisuja (johtamisen parantaminen, koulutuspaikkojen lisääminen, työolojen kohentaminen jne.). Hyvinvointialueiden työntekijöillä onkin vaalien jälkeen aiheetta odottaa aluevaltuustoilta henkilöstön työhyvinvointia ja työkykyä parantavia toimia.

Yhteistä kaikille puolueille on myös, että ne sanovat painottavansa laatuja ja vaikuttavuutta – kukaan ei suoraan sano haluavansa huonontaa palvelua. Eroja syntyy siinä, kuinka nämä tavoitteet saavutetaan ja mihin rajaan asti: Vasemmalla halutaan mieluummin julkinen sektori vahvana toimijana, korkeatasoiset palvelulupaukset (hoitotakuu, mitoitus) ja lisärahoitusta

tarvittaessa. Oikealla korostetaan yhteistyötä yritysten kanssa, joustavampia normeja ja talouden realiteetteja. Norminpurkua pitävät esillä korostuneesti hallituspuolueet ja oppositiosta Keskusta.

Kaikki puolueet ovat kuitenkin yhtä mieltä monista käytännön asioista, esimerkiksi mielen-terveysongelmiin on puututtava varhain ja lapsiperheiden varhainen tuki on tärkeää.

Talentia kehottaa päättäjiä kaikissa puolueissa varmistamaan, että sosiaalihuollon palvelut ja ammattilaiset saavat tarvitsemansa tuen, jotta voidaan vastata kasvavaan palvelutarpeeseen ja turvata kansalaisten hyvinvointi. Sosiaalipalvelut ovat sijoitus, joka kantaa.

Sijoitus, joka kantaa

1. Saavuta tuottavat palvelut – huolehdi työntekijöistä
2. Säästä fiksusti – sijoita sosiaalipalveluihin
3. Älä tuhlaa rahaa – yhteensovita sote-palvelut

[Talentian alue- ja kuntavaalisivut](#)

